

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY XI.

BARCELONA 31 DE DESEMBRE DE 1888.

NÚM. 122.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA'LS ASSOCIATS.—Pera'ls no socis, 1'50 pessetas al any.—Número sol, 25 cénts.
Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totes
las comunicacions, y en la llibreria de Verdaguer.

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS

En virtut de la elecció reglamentaria efectuada lo dia 14 del corrent,
la Junta Directiva pera l' any 1889, ha quedat constituïda del modo
següent:

PRESIDENT: D. Francesch Ubach y Vinyeta.

VICE PRESIDENT: D. Cassimir Faura.

TRESORER: D. Alfret Caza.

VOCALS: D. Heribert Barallat.

» » Eduart Castellet.

» » Jaume Oliver.

» » Joan Llopis.

» » Joseph Puig y Cadafalch.

» » Francisco Flos y Calcat.

SECRETARI 1.er: D. Francisco Carreras y Candi.

» 2.^{on}: » Cassimir Brugués.

SESSIONS Y EXCURSIONS

Janer 14. — Sessió pública inaugural dels treballs de la ASSOCIACIÓ corresponent al present any.

TORN DE CONFERENCIES

Janer 25.—Tradicions de Catalunya.—D. Joseph Reig y Vilardell.

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE DESEMBRE.

RESIDENT

D. Joseph Pitxot y Gironés.

DELEGATS

D. Francisco de P. Cervera y Vicens á Manacor.

EXCURSIONS

(*Extracte.*)

DE FIGUERAS Á CAMPRODON PER LLADÓ, SISTELLA, LA MARE DE DEU DEL MONT, BASSAGODA, SANT ANIOL Y BAGET; Y Á MOLLÓ Y ULL DE TER, (particular), 21 á 27 d' Agost de 1888.—(*Acabament*).

Per lo *coll de Morriadó* passavan á las 9 h 30 m. pera salvar la serra en que está situat Lliurona, baixant de la meteixa fins al *coll de Teya*, per un terror sumament pedregós conegut per *plà del Aguilà*, cobert de garrigas. Desde allí y en direcció NE. se pren la pujada de *ca'n Nou* de Bassagoda, posada á bastanta alsaria de la vessant S. de la montanya de Bassagoda; feyan parada en dita casa, que es la més important de la comarca, á las 10 h. 50 m. essent en ella rebuts ab espontánea amabilitat, costant treball que acceptessin sos amos l' import del menjar que en ella 'ls hi prepararen.

Lo caseriu de Bassagoda lo forman algunas masías escampadas per aquells contorns. A poca distancia de *ca'n Nou* se troba la iglesia dedicada á St. Miquel; es una petita capella ben construïda malgrat de sa senzillesa; sembla correspondre als últims temps del art bizantí.

Fins á las 3 no 'ls va permetre lo temporal seguir la marxa que emprengueren cap á St. Aniol de Guja ó Aguja seguint un fatigós curriol que puja la montanya de Bassagoda fins rodejar en direcció ONE, l' elevat *Puig de Bassagoda*; al passar per *ca'n Cu-*

reya la boyra 'ls privá disfrutar del extens panorama que tenian davant, y que desde tan elevat mirador produheix lo més fantástich efecte per lo accidentat del territori que 's te als peus.

Desde 'l *collet de Sta. Maria* se pren la baixada per lo costat nort de la montanya; bonica pel bosch que la cobreix, y travallosa per lo detestable del camí. Prop las 4 h. 45 m. s'atravessa un torrent pera passar al cap de poch altra serra pel nomenat *coll Roig*. Bastant abans y á la esquerra 's veu la petita capella románica de Sta. María de Agujas. En 40 minuts, y per entre espés bosch de faigs, se baixa fins al llit de la riera de St. Aniol, tan cada al enfront pels inmensos precipicis de las montanyas de Talaxá. Se puja per aquesta riera per espay de 10 minuts, arribant á las 5 h. 55 m. á St. Aniol, passant en sos voltants la expressada riera.

No pot donarse res més fantástich que la fréstega clotada en que s'aixeca la capella de *St. Aniol de Guja ó Aguja* y la casa que nomenan de la *Obra*; de reduhida extensió lo fons del embut que forman los imponents precipicis que 'l rodejan, no te més sòrtida natural que lo llit de la riera, resguardat per exhuberant arbreda que puja per las costarudas vessants de las montanyas. Sobre un petit turonet que forma lo terrer, s'alsa la antiga capella, d'estil románich, de St. Aniol; la constituheix una nau molt baixa ab volta de canó, perllongada en fetxa posterior; l'ábside es senzill y rústech. En l'altar de la dreita 's veu un retaule del renaixement d'escassa importancia; per uns quants grahons se baixa á una capella subterranea constituïda per lo buyt que han deixat las concrecions calcáreas de las filtracions de las ayguas.

Un desfet temporal que 's desencadená á la arribada dels excursionistas los obligá á passar la nit en la casa de la *Obra*, vell y desordenat edifici en el que sols los afalagava la idea d'abandonarlo ab la arribada del ansiat dia, procurant abans treures de sobre l'increible nombre de *lleugers vehins* de la casa que segurament no constan en lo padró municipal del poble. Ab escás aliment y 'l cansament consegüent á una nit sense repós, després de la llarga jornada del dia anterior, deixaren l'arreconat solar del que en los primers dias de la reconquesta, era ja comunitat de Benets.

Emprenian la pujada als precipicis que s'aixecan á la dreita de

la riera á las 5 h. 15 m. del matí, ascendint fins á la base de son cim seguint la direcció de las ayguas de la meteixa. Es tan important aquest trajecte, que algunas vegadas produheix l'efecte d'estar suspés sobre l'abim, y 'l camí posat en l'ayre, tant per sa alsada com per ser vertical lo tall de la montanya; aquestos son los renombrats *cingles de Talaxá*. Lo corriol fa als 45 minuts una perillosa revolta pera deixar la conca de la riera de St. Aniol, y en direcció nort pendre la vessant que fineix en la collada en que 's troba lo poble de Talaxá.

La iglesia parroquial y unas pocas casas agrupadas á escassos metres d' ella, sobre la collada que uneix entre sí los precipicis de las properas serras, donan rahó del poble de Talaxá; 20 minuts abans d' arribar á dit punt se troba la casa denominada la *Quera de Talaxá*, important masía que posseheix una capella dels últims sigles.

Tornant emprendre la marxa á las 8 h. anaren descendint en direcció NE. fins creuhar una hora més tart lo riu Llera, seguint desde dit poble la falda de ponent de la serra de *Monás*, y veyent á la esquerra lo congost de *Grau d' Escalas*; al costat del camí *ca'n Vila de Talaxá*; y més tart la ermita de *St. Miquel del Boyé*. Després del plá de *Plancesilla*, ahont creuha lo riu, per la vessant de la propera serra passavan á las 10 h. 25 m. lo *collet de las Faxanas*, prop d' una casa de pagés d' igual nom. En poca estona se descendeix fins á las *planas de'n Batlle*, guanyant la vora esquerra del riu prop una antiga farga; s' eleva aquest fins á arribar en 25 minuts, á sa confluencia ab la riera de *Salarsa*, y per un congost que aquell recorre en direcció NE. entravan á Bagét á las 11 h. 15 m., distingint sobre 'l poble la ermita dedicada á St. Sebastiá.

Baget, rodejat d' elevats cims y tancat entre las faldas dels meteixos, ofereix lo característich aspecte dels pobles de las comarcas pirenycas; li presta interés artístich sa bizantina iglesia parroquial baix la advocació de St. Cristófol. Ab tot y las reformas que ha sufert, continua essent un bonich edifici: l' interior lo forma una espayosa nau ab quatre archs de costat en que s' assenta la volta. La mesa del altar presenta la particularitat d' apoyarse en cinch robustas columnas. Se guardan en ella quatre bacinas y

sobre la pica baptismal, románica y senzilla, penja un important retaule gòtic d'alabastre, dividit en dotze requadros ab escenas bíblicas.

En l'altar major se venera la *Santa Magestat*, crucifix de tamany potser major que 'l natural, vestit ab túnica, al que professan gran devoció los pobles comarcans, y qual antiguetat no creyém anterior á la segona meytat del sigle xi.

Rodejat l'ábside y campanar pels xiprers que donan caràcter al cementiri que s'extent al entorn, produheix en conjunt l'efecte més encantador y simpátich la vista d'aquesta part de la obra. Lo campanar, de planta quadrada, se divideix en diferents alts ab dobles vanos, alguns en *ajimez*, y l'ábside seguit d'una elegant cornisa de modillons, posseheix una sola finestra ab abocellat arch y duas preciosas columnetas per cada costat. La porta del temple, oberta en la muralla de mitjdia, está soplujada per un ample porxo, formantla dos archs en degradació ab bonichs treballs bizantins y duas columnas per costat, estant las del fons estriadas perpendicularment una y en espiral la altra.

Sortiren cap á Camprodon á las 2 h. 45 m. de la tarde, després d'haver dinat en l'hostal del poble. Lo camí recorra la estreta vora de *Rocabruna* fins á la falda de la montanya en que s'assenta lo poble d'aquest nom, per la vora dreta de la riera. Ab una mica més de mitja hora s'arriba á la confluencia de la riera d'*Arzola* que ve de llevant, y la que 's voreja després d'haver creuat la primera per un pont d'un arch. Se torna á pendre la de *Rocabruna* per la esquerra de son llit faldejant la dita serra en la que 's sostenen las vacilants runas d'un vell castell. Se passa després per devant *ca'n Solana de Gasoberas*, pera vorejar als 40 minuts la citada riera, de qual vora dreta parteix lo camí que puja en direcció al O. fins al *coll de la Buxeda* per entre ufanosas arbredas, y la masía de *ca'n Pujol* á la meytat de la costa. Detingueren un moment la marxa al arribar, á las 4 h. 45 m. al citat *coll*, pera contemplar lo bonich panorama que desde éll se disfruta; se deixa desde allí la conca de las ayguas del *Fluvià* pera penetrar en la del *Ter*.

En 15 minuts se baixa als nomenats *plans de la Bailia*, prenent desseguida per lo costat de la petita riera de *Vilà* fins deixar

confosa sa pausada corrent en la més copiosa del *Riutor*; eran las 5 h. 15 m. Continua lo camí de Camprodon per la vora esquerra del *Riutor*, entre atapahits prats y arbredas. Uns 15 minuts més tart se deixa á la dreta lo pont del camí que 's dirigeix á Molló, terminant la jornada á las 6 h. ab la arribada á Camprodon.

Nostre amich lo Sr. Gispert tingué lo sentiment de veures privat de la companyia del Sr. Puiggarí, qui emprengué al dia següent lo regrés á aquesta capital.

Aprofitá los dias successius lo Sr. Gispert, pera visitar l' immediat poble de Molló, y fer la interessant excursió á *Ull de Ter*; en lo primer punt, además d' examinar sa notable iglesia bizantina, contemplá l' hermós paysatge que rodeja la població, y avansant una mica més per lo llit del *Riutor*, lo poble d' Espinabell tranquilament recostat en la cordillera que 'ns divideix de la nació vehina, y per lo qual passa lo camí que, obrintse pas á través de la meteixa per *coll Pregón*, se dirigeix á Prats de Molló.

Grandiosos efectes de la naturalesa sorprén lo viatjer que s' interna en lo cor del Pirineu; y la anada á *Ull de Ter*, es de las que dificilment poden oblidarse per l' imponent d' aquestos meteixos efectes. Se visitan al meteix temps la preciosa iglesia de Llanás ab lo notable frontal del sigle XII que posseheix, y en la que també sabém positivament se guarda una antiga creu professional de plata; la de Vilallonga, tan alterada que dificilment descubreix una mica de sos vells antecedents románichs; y per fi la d' estil gòtich de Setcasas, poble que per son característich aspecte se contempla ab marcada curiositat; últim punt d' enllás entre la societat y las solitaries asperesas de las cimas pirenáicas. S'entra més tart en la *Ribera dels carboners*, ab espés bosch de pinabets, y 's distingeix coma *Armada*, ahont la neu deixa restos de son hivernal domini. Per la *coma d' Orri* se segueix montant lo *Ter*, ja bastant escás, encara que més inquiet y bulliciós pels estorsos que ha d' emplear pera seguir son curs contra 'ls obstáculos que 's complau en suscitar tan trencat territori. Després de llarga y cansada marxa rodejant l' *Era de Fajol* y 'l *cingle de Turniguera* y d' estar suspens per tants abismes, cims y escabrosas serras com allí s' acumulan, descansa l' esperit al trobarse en la especie d'

anfiteatre que en sensible costa serveix de bressol al expressat riu. L' *Era de Fajol*, las alturas de *ca'n Magre*, lo *Puig dels Bastimens*, lo *coll de las Tres creus*, lo *Puig dels Lladres*, la *serra de la Portella* y 'l *coll* del meteix nom, y més al SE. las estribacions del gran macís de *Costabona*, marcan lo límit entre 'l mon real, si se 'ns permet, y la immensitat del espay.

Lo naixement del *Ter*, qual rumor s' escapa per entre 'ls desprendiments de pedra que l' amagan bon tros abans de sortir á la superficie, no per sa condició modesta deixa de ser tot lo grandíós é imponent que li presta l' especial lloch hont se troba.

Durant la excursió lo Sr. Puiggarí tragué fotografias dels llochs de major interés artístich ó pintoresch, prenent lo Sr. Gispert las oportunas notas pera la redacció de la memoria.

NOVAS

Han sigut cedit's á la ASSOCIACIÓ los objectes y obras següents:

Per D. Carles Bosch de la Trinxeria: *Plá y montanya*, aplech d' estudis, Barcelona 1888, per lo propi donador. Per la Associació d' Excursions Catalana: *Guía itinerari de las serras de Coll-sacabra y de la Magdalena fins als Pirineus*, Barcelona 1888, per D. Arthur Osona. Per la Joventut Catòlica: *Certamen Catalanista de la Juventud Católica de Barcelona*. Per lo Círcul de la Joventut Mercantil: *Conferencia dada en el Círculo de la Juventud Mercantil por D. José Ricart y Giralt*, Barcelona 1888. Per lo Comissari Regi de la Exposició Universal de Barcelona: *Relacion de los expositores de la provincia de Barcelona presentados por el Instituto de Fomento del Trabajo Nacional*, Barcelona 1888. Per D. Enrich Claudi Girbal: *Estudio histórico-artístico acerca de los llamados Baños Arabes de Gerona*, Gerona 1888, per lo propi donador. Per lo Comissari Regi de la Exposició Universal de Barcelona: 20 exemplars del folleto: *Idea General de la pesca marítima en España*, Madrid 1888, per D. Enrich García y Sola. Id. *Catálogo razonado de los objetos expuestos por el cuerpo de Ingenieros de Montes*, Madrid 1888. Per la Academia Provincial de Bellas Arts de Barcelona: *Acta de la sesion pública celebrada en 24 de Junio de 1888*, Barcelona 1888. Per D. Lluís Tintoré: *Histoire de l' Alsace*, per D. E. Siebecker, Paris. Id. *Tres fotografias de la Catedral de Strasburg*. Per l' Ateneo de Vilanova y Geltrú:

Segundo certamen literario-artístico celebrado el día 24 de Octubre de 1886, Vilanova y Geltrú 1888. Per la societat «Club Alpin Français»: *Annuaire du Club Alpin Français, quatorzième année 1887*, Paris 1888. Per D. Honorat de Saleta: *Agricultura y estadística, y Agricultura y Letras*, Zaragoza 1888, per lo propi donador. Per D. Damià Pons: *Uns goigs*. Per D. N. *Memoria del Régimen, situación y desarrollo de la Casa Caridad de Barcelona desde principios de 1883 hasta la fecha*, Barcelona 1888. Per D. Teodor Creus: *Un golpe de Estado hasta aquí desconocido en la Historia de Cataluña*, Madrid 1888, per lo propi donador. Per D. Joan Serra: *Biblioteca Artística-Literaria de «L' Arch de Sant Martí»*, any 1887, tomo iv. Per la Excma. Diputació Provincial: *Presupuesto ordinario de gastos é ingresos de la provincia de Barcelona para el año económico de 1888 á 1889*, Barcelona 1888. Per la Administració de la Renaixensa: *Llibre de la Renaixensa*, Barcelona 1888. Per D. Francisco Carreras y Candi: *Relacion del viaje del señor Presidente de Costa Rica, General D. Bernardo Soto á la República de Nicaragua*, San José, (República de Costa-Rica 1887,) per D. Pio Viguez. Per la Societat geogràfica de Viena: *Mittheilungen der kais. konigl. Geographischen Gesellschaft in Wien 1887*. Per D. Justin Pepratx: *Pà de casa*, llibret de versos, Perpinyà 1888, per lo propi donador. Per D. Eduart Tàmaro: *Notas históricas del temple Catedral de Barcelona*, Barcelona 1888. Per la «Asociación Pedagógica del Partido de Caldas de Reyes»: *Memoria presentada por la Junta Directiva á la general reunida en sesión ordinaria en 12 de Diciembre 1887*, Villagarcía de Arosa 1887. Per id. *Reglamento particular de la Asociación del Profesorado de primera enseñanza, de la circunscripción de Caldas de Reyes*, Villagarcía 1887. Per D. Pelegrí Casades: *Tagamanent. Relació històrica de la imatge de María Santíssima, que's venera en la iglesia parroquial del mateix nom*, Vich 1888. Per id. *Uns goigs*. Per la Societat fotogràfica Barcelonesa: *Album fototípich de la Catedral de Barcelona*. Per D. Heribert Barallat: *Una col·lecció de fotografias*. Per D. Joan Cardona: *Uns goigs*. Per lo Rvnt. D. Jascinto Verdaguer: *Patria*, volúm de poèsias, per lo propi donador. Per D. F. Rogent: *Étude archeologique sur le Castillet Notre-Dame de Perpignan*, per August Brutails. Per D. Baltasar de Bacardí y de Casanovas: *Recuerdo dedicado á D. Baltasar de Bacardí y de Janer, año 1888*, Barcelona 1888, per lo propi donador. Per lo Dr. D. Jaume Almera, Pbre.: *Dos exemplars del Mapa geológico y topográfico de la Provincia de Barcelona*, per lo propi donador. Per la Associació d'Excursions Catalana: *Meteorologia y Agricultura Populares*, Barcelona 1888, per D. Cels Gomis.